

Тема: Рівні роботи з розвитку мовлення: вимовний, лексичний, граматичний, текстовий.

План семінару

1. Робота з розвитку мовлення учнів на вимовному рівні.
2. Лексичний рівень роботи з розвитку мовлення.
3. Методика роботи над словосполученням і реченням.
4. Робота з розвитку мовлення на текстовому рівні.

Види діяльності на семінарському занятті

1. Експрес-опитування
2. Онлайн-тестування
3. Усне фронтальне опитування
4. Практична робота

Експрес-опитування

Мова

Інтонація

Мовлення

Дикція

Розвиток мовлення

Речення

Словосполучення

Діалог

Орфоепія

Монолог

Напрямки роботи з розвитку мовлення молодших школярів:

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Напрямки роботи з розвитку мовлення молодших школярів:

1. Удосконалення звуковимови учнів і підвищення їх вимовної культури.

2. Збагачення, уточнення і активізація словникового запасу молодших школярів, уміння вживати слова у властивому для них значенні, користуватися виражальними засобами мови залежно від ситуації та мети висловлювання.

3. Послідовно і логічно висловлювати думку.

4. Удосконалення граматичного ладу мовлення дітей.

5. Оволодіння нормами українського літературного мовлення.

6. Засвоєння найважливіших етичних правил спілкування.

Тестування

1 ПИТАННЯ

Одним із найефективніших засобом удосконалення дикції школярів є вивчення:

- А) скоромовок
- Б) пісень
- В) віршів

2 питання

Особливо під час добору методичних прийомів для формування орфоепічних навичок молодших школярів необхідно застосовувати наступні прийоми :

- А) прийом наслідування, прийом творчого змагання, прийом “проспівування”
- Б) прийом наслідування, прийом свідомого артикулювання, прийом порівняння мовних одиниць.
- В) прийом заміни словосполучення близьким за значенням, прийом порівняння мовних одиниць.

3 питання

Особливе місце інтонаційній пропедевтиці відводиться в...

- А) другому півріччі 1 класу
- Б) першому півріччі 2 класу
- В) період навчання грамоти

4 питання

Основною одиницею мовлення
є...

- А) слово
- Б) речення
- В) текст

5 питань

Найкращим джерелом збагачення словника є:

- А) телебачення, радіо, підручники;
- Б) живе спілкування і література;
- В) мовлення вчителя, батьків, робота за комп'ютером.

6 ПИТАННЯ

Система лексичної роботи полягає в тому, щоб ...

- А) учень правильно прочитав і пояснив прочитане слово;
- Б) учень використовував у власному мовленні нові слова;
- В) учень правильно сприйняв слово в тексті, зрозумів усі його значення і відтінки, засвоїв і використовував у власному мовленні.

7 питань

Мета лексичної роботи в початковій школі полягає в реалізації наступних завдань:

- А) накопичення в пам'яті учнів значної кількості слів з усвідомленням усіх відтінків їх значення та експресивного забарвлення; формування вмінь активно користуватися власним словниковим запасом, тобто швидко і точно добирати слова для побудови речень і текстів.
- Б) накопичення в пам'яті учнів значного словникового запасу; пошук та усвідомлення значень нових слів.
- В) формування уміння в учнів запам'ятовувати нові слова; стимулювання учнів до постійної діяльності щодо збагачення свого словникового запасу.

8 ПИТАННЯ

Коли діалог можна вважати результативним?

- А) якщо всі учасники спілкування досягнуть мети, ніхто в процесі розмови не буде ображеним, невислуханим чи незрозумілим.
- Б) якщо суб'єкти діалогу чітко формулюють запитання, дають точні і лаконічні відповіді, толерантно і коректно висловлюють свою думку.
- В) якщо співрозмовники знають мету діалогу, те, що вони хочуть з'ясувати в ході діалогу, використовують найуживаніші формули етикету.

Самоперевірка

Відповіді:

1. А

2. Б

3. В

4. А

5. Б

6. В

7. А

8. А

Робота з розвитку мовлення учнів на вимовному рівні

Запитання:

- Яку роботу на вимовному рівні передбачає розвиток мовлення молодших школярів?

Доповни схему:

Доповни схему:

Техніка мовлення охоплює:

```
graph TD; A[Техніка мовлення охоплює] --> B[Правильність дихання]; A --> C[Чіткість дихання];
```

**Правильність
дихання**

**Чіткість
дихання**

Запитання:

- Які 2 види дихання розрізняють?
- Яка різниця між фізіологічним та мовленнєвим диханням? Навіщо навчати учнів мовленнєвому диханню?

Гра “Так чи ні”

- 1)Завдання розвитку мовленнєвого дихання полягають у тому, щоб: тренувати тривалий видих, а не вміння вдихати значну кількість повітря; тренувати вміння раціонально використовувати і своєчасно відновлювати запас повітря під час мовлення. **ТАК**
- 2)Розвиток мовленнєвого дихання необхідно здійснювати шляхом опосередкованого впливу на дихальний апарат за допомогою постановки елементарних дієвих завдань, запропонованих обставин, уявлення, асоціації. **ТАК**
- 3)До приходу в школу діти в основному не мають достатньо тренований артикуляційний апарат і мовленнєвий слух, щоб розрізняти на слух і відтворювати у власному мовленні всі смислорозрізнявальні властивості звукових одиниць **НІ**
- 4)Вдосконалення дикції учнів передбачає формування в молодших школярів чистоти і чіткості вимовляння окремих звуків, складів, слів, фраз. **ТАК**
- 5)У молодших школярів надзвичайно рідко зустрічаються індивідуальні дефекти мовлення: гаркавість, шепелявість, присвистування і под. **НІ**

Доповни схему:

Основні напрями подолання недоліків у мовленні молодших школярів

Проведення артикуляційної
гімнастики, спрямованої на
розвиток і зміцнення м'язів губ,
язика, щелеп, рота.

Організація вправ для
відпрацювання артикуляції
голосних і приголосних звуків
(ізолюваних і в контексті)

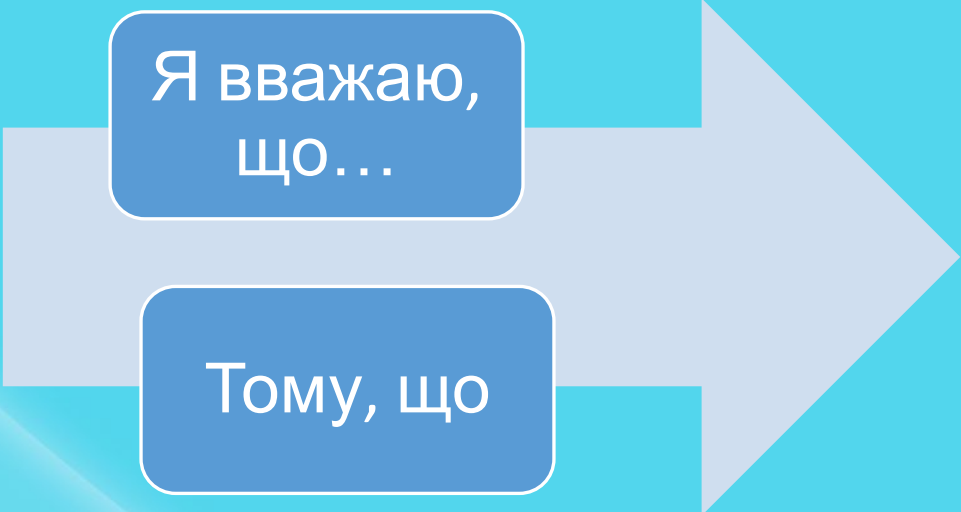
Запитання:

- Які оформепічні правила засвоюють молодші школярі під час навчання у початковій школі?
- Що таке інтонація та на яких уроках проводиться робота над інтонацією?

Метод “Прес”:

Як ви гадаєте, чому у практиці навчання мови ефективним є шлях «від діалогу до монологу»? І чому роботу над формуванням інтонаційних умінь слід розпочинати з діалогічного мовлення, переходячи поступово до вдосконалення монологічних зв'язних висловлювань, а не навпаки?

Я вважаю,
що...

Тому, що

Послідовність роботи над скоромовкою:

1. Повільне, ритмічне промовляння скоромовки вчителем;

2. Усвідомлення змістової сторони з використанням за необхідності наочного матеріалу;

3. Повторне промовляння скоромовки вчителем з посиленою (яскравішою) артикуляцією;

4. Виявлення учнями повторюваного звука і хорове ритмічне промовляння скоромовки;

5. Індивідуальне промовляння учнями відповідно до поставленого завдання;

6. Аналіз виконання вправи з погляду правильності дикції та інтонації.

Скоромовка

Біжать стежини поміж ожини.

Лексичний рівень роботи з розвитку мовлення

Доповни схему:

**4) вилучення
нелітературних слів**

**3) активізація
словника**

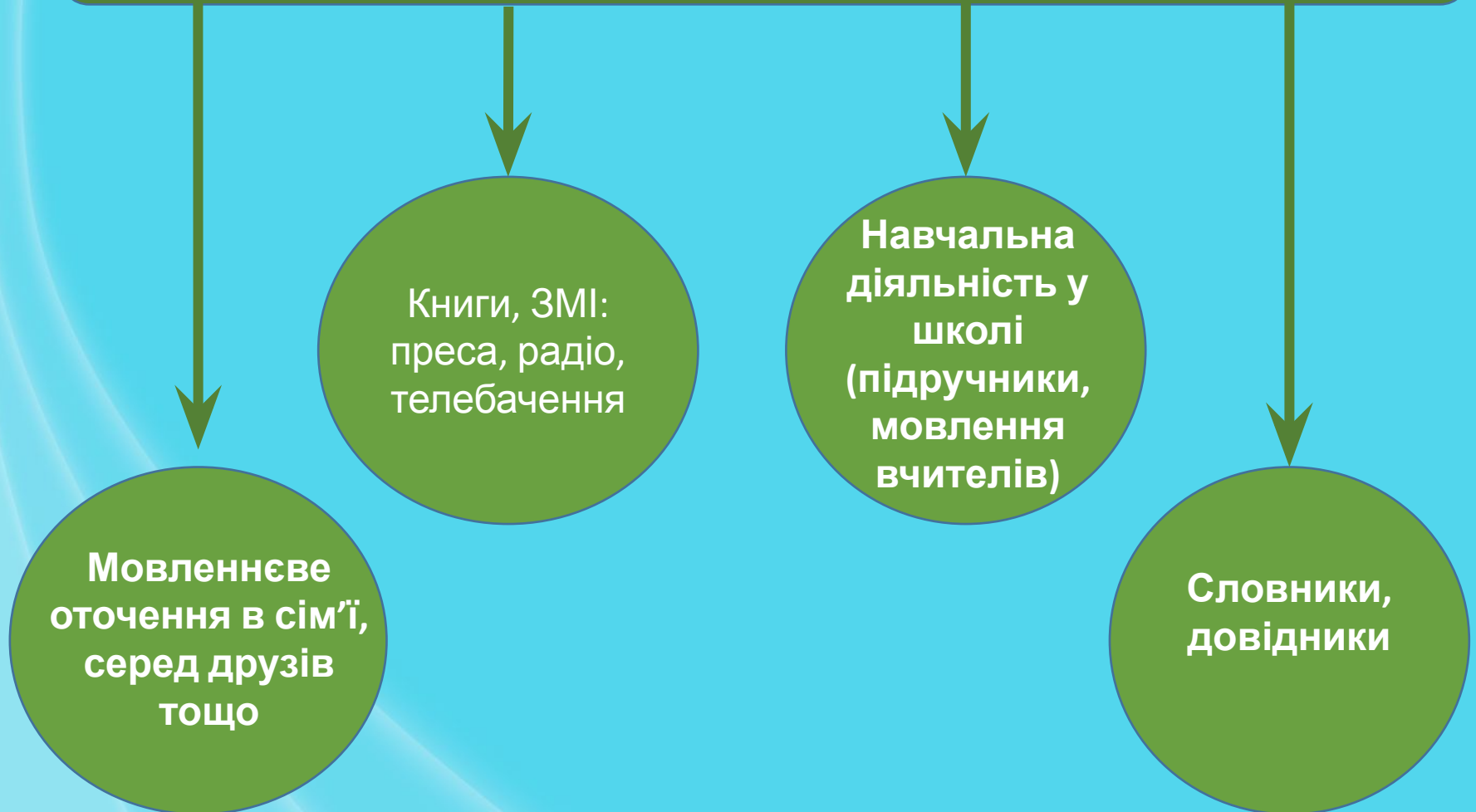
**1) збагачення
словника**

**2) уточнення
словника**

**Лексична робота як один
із рівнів мовленнєвого
розвитку молодших
школярів проводиться за
чотирма напрямками:**

Доповни схему:

Джерелами поповнення словника молодших школярів є:

Доповни схему:

Типи лексичних помилок:

1. Повторення тих самих слів.

2. Уживання слова в неточному значенні.

3. Порухення загальноприйнятої сполучуваності слів.

4. Уживання слів без урахування їх емоційно-експресивного й оцінного забарвлення.

5. Уживання діалектних слів і словосполучень.

Встанови відповідність

Прийоми (способи) роботи над значенням нового слова

Показ предмета чи дії		Катер — це судно, невеликого розміру, моторне, для недалекого плавання.
Добір синонімів		Руденька ласунка запасає на зиму горіхи і гриби.
Логічне визначення		Використання предметних та сюжетних малюнків.
Введення в речення		Похнюплений - веселий
Добір антоніма		Прямувати, простувати, ступати

Встанови відповідність

Види вправ із лексики

Лексико-семантичні		вправи сприяють розвитку логічного мислення на основі лексичної роботи.
Словниково-логічні		вправи із синонімами, антонімами, фразеологізмами.
Лексико-граматичні		вправи пов'язані з вивченням граматики. Їх мета полягає не тільки в засвоєнні граматичних знань і вмінь, але й у збагаченні та активізації словникового запасу.

Запитання:

- Які завдання належать до словниково-логічних вправ?
- Які завдання належать до лексико-граматичних вправ?

– Які ви можете запропонувати види вправ із синонімами?

Завдання:

До поданих слів доберіть якомога більше синонімів:

гігант, сумний.

– Які ви можете запропонувати види вправ із антонімами?

Завдання:

До поданих словосполучень
доберіть антонімічні
словосполучення:

**темна ніч —..., хвалять за працю
—..., весняний ранок — ...**

– Які ви можете запропонувати види вправ із фразеологізмами?

Завдання:

**Поясніть наступні
фразеологізми:**

**бити по кишені, не бачити лісу
за деревами, спіймати
облизня**

Методика роботи над словосполученням і реченням

Запитання:

- Пригадайте, що таке словосполучення, як воно утворюється?
- Що таке речення?
- Охарактеризуйте типові помилки в побудові словосполучень і речень.

Встанови відповідність

Види вправ із словосполученням.

Виділення словосполучень у реченні шляхом ставлення питань від головних слів до залежних.		Ліс, похід, екскурсія, весело, туристичний. Екскурсія до лісу, туристичний похід,
Пояснення значень окремих словосполучень.		Багряний одяг.
Побудова словосполучень з новими словами.		При виконанні завдання — під час виконання завдання.
Пояснення значень стійких словосполучень, фразеологізмів, образних висловів.		На небі світила вечірня зоря. (Яка зоря? - вечірня зоря - словосполучення. Світила де? - світила на небі - словосполучення)
Побудова словосполучень з різних частин мови.		Як сніг на голову - Несподівано, раптово
Знаходження та виправлення помилок у побудові словосполучень		Допитливі учні — це учні, які хочуть більше знати, усім цікавляться

Запитання:

- На які групи поділяються
вправи з реченням?

Встанови відповідність

Вправи з реченням		
За зразком	Конструктивні	Творчі
2, 4	1, 6, 7	3, 5, 8

1. Поділ тексту, надрукованого без розділових знаків, на речення.
2. Читання зразків речень
3. Побудова речення з даним зворотом (фразеологізмом, сталим висловом).
4. Складання речень, аналогічних до даних.
5. Створення речення за сюжетним малюнком.
6. Складання речень за схемою.
7. Редагування речень.
8. Довільне складання речення.

Методика роботи над словосполученням і реченням

Запитання:

- Що таке текст?
- Які його характерні ознаки? – Назвіть частини тексту.

Запитання:

- Чи може текстом вважатися одне речення?
- Якщо так, то коли саме?

Запитання:

- Які вміння формуються у школярів під час роботи над текстом шляхом виконання практичних завдань?
- Які типи текстів вивчають молодші школярі?

Запитання:

- Що таке діалог? З яких структурних компонентів він складається?
- Що таке монолог?
Охарактеризуйте зміст роботи над монологічними висловлюваннями.

Закінчіть речення:

Види текстових вправ:

а) усний переказ прочитанного в різних варіантах: ...

Б) різноманітні текстові виступи учнів, пов'язані з ...

В) різні імпровізації: ...

Г) відгуки про ...

Ґ) твори на ...

Пронумеруй у правильній послідовності:

Етапи формування в учнів вмінь будувати діалог:

3	визначення психофізіологічного стану дійових осіб (схвильовані, сердиті, веселі);
5	розподіл ролей;
1	уведення школярів у тему, з якої відбудеться діалогування;
4	визначення способів спілкування героїв (вербальні, невербальні — жести, міміка, фізичні дії (штовхання, смикання тощо);
2	з'ясування мовленнєвої ситуації (де, коли відбувається подія, про що йдеться);

Рефлексія:

Я
зрозуміла...

Я
дізналась...

Я вважаю...

